

С.М. Куделко, Д.В. Журавльов

ПІДСУМКИ НАУКОВОЇ РОБОТИ ІСТОРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ЗА 2006 рік

Минулий рік був ще одним кроком на шляху виконання нашої довгострокової програми розвитку науково-дослідної роботи історичного факультету на період до 2010 року. Згідно з рейтингом, який у 2006 р. проводило Міністерство освіти та науки України Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна посів перше місце серед класичних університетів за підсумками наукової роботи (у рейтингу брали участь всі вищі навчальні заклади України, крім Київського національного університету ім. Тараса Шевченка). Свій гідний внесок зробив і наш факультет у загальну справу. В 2006 р. в університеті вперше був проведений рейтинг кафедр, одним з головних чинників якого були наукові досягнення. Рейтинг показав, що кафедри історичного факультету знаходяться серед першої двадцятки кафедр гуманітарного циклу. Перше місце виборола кафедра історіографії, джерелознавства та археології (зав. каф. проф. С.І. Посохов), друге – кафедра історії України (зав. каф. проф. В.В. Калініченко).

Як і в минулі роки, список публікацій викладачів, аспірантів та співробітників факультету виглядає ґрунтовно. Помітно збільшилась кількість публікацій за межами Харкова, а також у фахових виданнях, що визнаються ВАК України. Серед важливих подій минулого року – захист докторської дисертації С.І. Посоховим "Університети Російської імперії другої половини ХІХ – початку ХХ ст. в публіцистиці та історіографії", а також захист докторської дисертації доц. А.В. Скоробогатовим "Харків у роки німецької окупації (1941-1943)". На факультеті також була захищена кандидатська дисертація аспірантом факультету Г.Г. Дедуріним. Звання професора отримали І.П. Сергєєв, О.Д. Каплін, В.В. Петровський.

У лютому 2006 р. відкрився міжфакультетський Центр болгаристики та балканських досліджень ім. М. Дрінова і

Підсумки наукової роботи історичного факультету за 2006 рік

лабораторія Герmano-слов'янської археологічної експедиції ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Розпочалася підготовка видання першого тому наукових праць Центру "Дріновський збірник", який буде спільним проектом українських та болгарських істориків. Побачили світ чергові номери наукових праць факультету ("Вісник ХНУ", "Актуальні питання вітчизняної та всесвітньої історії" тощо).

Значно позжавилася виставкова діяльність музеїв, що діють при факультеті. Тільки за минулий рік на базі музеїв було проведено дванадцять виставок. Відбулися конференції: ІV Дріновські читання "Харківська школа болгаристики та візантинознавства: минуле, сьогодення, майбутнє", "Сучасні напрямки історичних досліджень: історія повсякденності", ІХ Астаховські читання "Інтерпретації в історіографії", круглий стіл "Некрополі Харківщини: проблеми дослідження та збереження" (проводився разом зі Східно-регіональним відділом Центру пам'яткознавства та УТОПІК), конференція-презентація Харківського історико-археологічного товариства, під час якої було презентовано знахідки археологічного сезону 2006 р.

У минулому році розпочалася реалізація міжнародних проектів (спільно з Інститутом історії та Інститутом балканістики Болгарської академії наук) "Епістолярна спадщина Маріна Дрінова", "Болгарія і Україна: від євразійських імперій до Європейського Союзу", "Кавказ – Крим – Балкани: між ісламом та християнством", а також був підписаний протокол про наміри між історичним та геолого-географічним факультетами ХНУ ім. В.Н. Каразіна.

Як і у попередні роки, плідними були археологічні розкопки і розвідки, що здійснювалися на традиційних базах. Вперше було створено Об'єднану археологічну експедицію "Ізюм" Музею археології та етнографії Слобідської України ХНУ ім. В.Н. Каразіна та ДП ОАСУ "Слобідська археологічна служба".

Викладачі та науковці факультету, як і у минулі роки, вибороли гранти Фонду фундаментальних, прикладних та пошукових науково-дослідних робіт ХНУ. Разом з біологами університету будуть проводити остеологічні дослідження археологічних комплексів скіфського часу раннього залізного віку (VII-V ст. до н.е.) за результатами розкопок Більського городища (Полтавська

обл.). Група викладачів факультету разом з астрономами ХНУ будуть здійснювати цикл заходів щодо збереження, впорядкування та наукового дослідження архіву астрономічної династії Струве та створення музею Інституту астрономії Харківського національного університету, а науково-дослідна група "Історія університетської науки та освіти в Україні XIX – XX ст." (наук. кер. проф. В.І. Кадеев), отримала фінансування проекту на 2007-2008 рр. від Міністерства освіти та науки України.

У 2006 р. ряд викладачів отримали відзнаки за наукові досягнення (див. "Хроніка подій. 2006 р.").

Серед першочергових завдань факультету треба відзначити необхідність пошуку державних та закордонних грантів, вивчити можливість створення у ХНУ нових наукових центрів, створити експозиційний план Музею археології та етнографії Слобідської України, створити спеціальні комісії з підготовки і проведення ювілеїв підрозділів (кафедра історії Росії, історії України, Музею археології та етнографії Слобідської України), а також окремих вчених, підготувати спеціальну програму щодо святкування 150-річчя від дня народження академіка Д.І. Багалія та ін.

Протягом даного проміжку часу студентська наука на історичному факультеті ХНУ ім. В.Н. Каразіна розвивалася як і раніше в рамках СНТ (студентського наукового товариства), яке відзначило в цьому році своє 70-річчя, та його первинних організацій – студентських наукових гуртків. Всього на історичному факультеті існує 8 гуртків, в кожному по 10-15 активних членів. У порівнянні з попередніми роками в структурі СНТ в цьому році відбулися певні зміни – з'явився гурток історичної інформатики при лабораторії комп'ютерних методів досліджень.

Студентським науковим товариством проводилися: у квітні 2006 р. – 59-а наукова конференція молодих вчених "Каразінські читання" (в конференції взяли участь більш ніж 170 учасників з різних міст України та Росії). Також на базі історичного факультету ХНУ ім. В.Н.Каразіна 24 травня 2006 р. проведено традиційну вже 6-у конференцію молодих вчених "Кирило-Мефодіївські читання" (в підготовці та роботі конференції взяли участь близько 30 учасників).

Протягом останніх кількох років згадані конференції молодих вчених продовжують бути всеукраїнськими, більше того – міжнародними. Так, в роботі останньої за часом проведення 24-ї Краєзнавчої конференції, присвяченої 70-річчю СНТ ХНУ ім. В.Н. Каразіна (15 грудня 2006 р.), в роботі 12 секцій, окрім численних представників харківських вузів, взяли участь 122 студенти та молоді спеціалісти вищих навчальних закладів чотирьох областей України, а також представники наукових установ Російської Федерації. Крім того, варто відмітити поступове, проте неухильне якісне зростання наукового рівня учасників при певній стабілізації їхньої кількості (так, кількісний склад учасників останньої краєзнавчої конференції залишився майже таким самим у порівнянні з попередніми двома роками, десь на рівні 120-125 чол., що, схоже, є оптимальною цифрою). Результати наукової роботи конференцій щороку публікуються у збірнику "Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії", черговий випуск котрого підписано до друку.

Протягом 2004 року СНТ було проведено круглі столи, присвячені окремим проблемам історії Польщі (листопад 2006 р., на заході були присутні представники польського національно-культурного товариства у Харкові), такому явищу як тероризм у сучасному світі (грудень 2006 р.). Особливою активністю, в плані організації круглих столів відзначається члени студентських наукових гуртків при кафедрі нової та новітньої історії, втім у 2006 році пошквалилася діяльність більшості інших гуртків.

Крім участі в конференціях та круглих столах, студенти історичного факультету щороку приймають активну участь у роботі різноманітних конкурсів та історичних турнірів, олімпіад, смотрах, читаннях, вони активно задіяні в програмах міжнародного обміну студентів, беруть участь у програмах стажування за кордоном тощо. Важливим є набуття вітчизняними студентами та молодими спеціалістами міжнародного досвіду. Так, цінною виявилася співпраця саме молодих спеціалістів, зокрема студентів та аспірантів історичного факультету, з доктором Фрайбурзького університету Ю. Обертрайс у квітні 2006 р. та професором Гарвардського університету О. Діллоном у травні цього ж року в рамках проекту, фінансованого Міжнародним інститутом

відкритого суспільства (проект, щоправда, припинив свою чинність в середині минулого року), участь молодих спеціалістів-істориків у заходах, організованих Міжнародною асоціацією "Історія і комп'ютер" тощо. Безперечно цікавим і корисним для студентів та молодих спеціалістів факультету слід визнати досвід зустрічей з відомими вітчизняними та зарубіжними фахівцями, яких відбулося чимало в минулому році – зокрема, з Володимиром Сергійчуком, Георгієм Касьяновим, Робертом Турстоном тощо. Активно діяли сайти СНТ та Ради молодих вчених факультету.

Як і в попередні роки, важливим питанням залишається інтеграція факультетської молоді науки до європейських та інших міжнародних студентських наукових структур.

В цілому ж молодіжна наука на історичному факультеті протягом 2006 р. розвивалася по висхідній лінії, помітно прогресувала. Характерною і вельми позитивною тенденцією слід вважати значне підвищення ініціативності, котру виявляють члени первинних осередків СНТ щодо проведення найрізноманітніших наукових заходів на факультеті, активні і небезуспішні спроби розв'язання ними непростих організаційних та інших питань, пов'язаних із подальшим розвитком молодіжної науки.